

Konference „Metternich a jeho doba“

Karel Schelle*

Dne 1. června 2009 tomu bylo 150 let co zemřela jedna z nejnámějších evropských osobností první poloviny 19. století rakouský šlechtic, politik a diplomat *Klemens Wenzel Nepomuk Lothar kníže Metternich-Winneburg-Ochsenhausen, vévoda z Portelly* (15. května 1773 Koblenz – 11. června 1859 Vídeň). Zároveň si připomínáme 200 let od jeho nástupu do úřadu rakouského ministra zahraničí. Na české, resp. rakouské politické scéně se objevuje v roce 1801, kdy vstoupil do diplomatických služeb, nejprve se stal vyslancem monarchie u saského dvora v Drážďanech, pak u pruského dvora v Berlíně a nakonec u Napoleonova dvora v Paříži. V roce 1809 se stal rakouským ministrem zahraničí (tento úřad vykonával až do roku 1848), roku 1813 byl povýšen do dědičného knížecího stavu a roku 1821 se stal rakouským státním kancléřem.

Uvedená výročí dala podnět k oživení zájmu o toto rozporuplné, nicméně velmi významné rakouské politika, jenž je s českým prostředím, spojen mimo jiné místem posledního odpočinku v Plzeňsku. Výsledkem tohoto oživení zájmu byla i vědecká konference uspořádaná katedrou antropologických a historických věd Centra historických věd Fakulty filozofické Západočeské univerzity v Plzni.

Vědecké setkání, které proběhlo za účasti předních domácích a zahraničních specialistů, jak sami organizátoři zdůraznili, představovalo ojedinělý pokus vyrovnat se na počátku jednadvacátého století intelektuálně věrohodným způsobem s odkazem státníka, jenž se aktivně podílel na vytváření světa, od něhož nás dělí průmyslová revoluce, velká sociální a politická hnutí přelomu devatenáctého a dvacátého století a dvě světové války.

Přednesené příspěvky bylo možné rozdělit do tří skupin. První skupina příspěvků od Iva Budíla, Drahomíra Suchánka, Miroslava Šedivého, Romana Míška a Pavla Štěpánka byla věnována Metternichově činnosti

v širším kontextu evropských a světových dějin. Studie Wolframa Siemanna, Jiřího Raka a Milady Sekyrkové si kladly za cíl vysvětlit Metternichovy aktivity či ohlas jeho konání v rámci habsburské monarchie. Regionálně byly zaměřeny analýzy Petra Hubky, Jana Kumpery a Jana Hučky. Miloš Říha a Jan Kahuda se věnovali Metternichově písemné a věcné pozůstalosti, Patrik Kunec pak Metternichovu zobrazení na dobových kariatidách.

Poslední skupinu příspěvků tvořily tři právněhistorické referáty zástupců brněnské právnické fakulty. Karel Schelle, Jaromír Tauchen a Renata Veselá se zaměřili na právní dějiny Metternichovy doby. Především se pokusili charakterizovat právní prostředí zkoumaného období a zároveň poukázat na skutečnost, že právě tato doba je jak obecnými, tak právními historiky zcela opomíjena, o čemž svědčí naprostý nedostatek odborné literatury, a to jak české, tak rakouské. Druhým cílem bylo ujistit odbornou, zejména právnickou veřejnost, že toto období z hlediska jeho významu pro další rozvoj státu a práva je spíše konzervativní. Z hlediska formování státního mechanismu se jen dokončovaly reformy započaté většinou v osvětském období (viz například třetí etapa správních reforem). Z hlediska formování moderního právního systému do toho období sice spadá nesporně nejvýznamnější událost českých i rakouských právních dějin – vydání všeobecného občanského zákoníku v roce 1811 – je to však jen „tečka“ za více jak stoletým normotvorným procesem započatým na přelomu 17. a 18. století.

Z hlediska širších evropských souvislostí je ovšem to období zásadního významu, na jehož počátku byla Velká francouzská revoluce a posléze napoleonské období, které s sebou v oblasti státu a práva přináší nejen moderní evropský ústavní systém, ale i velké právní kodifikace, které zásadně ovlivnily vývoj právních řádů v celé Evropě. V neposlední řadě je to období, které přineslo zásadní přetvoření mezinárodních vztahů v Evropě, nové prvky v diplomacii a v mezinárodním právu (na čemž mimo jiné právě Metternich měl zásadní podíl). Tedy období, které si nesporně zaslouží větší pozornost, než jaká mu byla věnována doposud.

* Doc. JUDr. Karel Schelle, CSc., Katedra dějin státu a práva, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Brno.